

Aleg. 129.

Sprawozdanie

komisji konkurencyjnej w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy konkurencyjnej kościelnej przedłożonych przez Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy przedłożył Wysokiemu Sejmowi projekt do zmiany ustawy konkurencyjnej kościelnej, który odesłany został do specjalnej dla tego przedmiotu wybranej komisji, celem rozpoznania i sprawozdania.

Komisja podzielając w ogóle zdanie Wydziału, przedstawione w sprawozdaniu, mniema także, że komitety kościelne, czyli, jak je Wydział krajowy mianuje, dozór kościelny, nie rozwinęły tej działalności, jakiej od nich ustawa wymaga, a to z powodu niestosownego wyboru i składu tych komitetów.

Wybory do Sejmu i do Rad powiatowych, odbywają się podług interesów i podług opłacanych podatków, wybory zaś do komitetu kościelnego nie trzymają się tych zasad, bo oprócz parocha i patrona wykonyującego prawo reprezentacji, reszta członków wybierani są przez wszystkie do konkurencyi obowiązane strony, bez względu na to, jakiej kategorii interes reprezentują.

Tak wybrany komitet składa się po największej części z parafian i bez względu na stan wykształcenia, bez względu, jakie podatki opłacają, a przecież czynności komitetu a w szczególności układanie preliminarza, uregulowanie poboru bieżącego dochodu kościelnego, czuwanie nad kasą, składanie rachunków, czuwanie nad tem, aby przez zaniedbanie mniejszych reparacji, parafianie nie zostali narażeni później na nieproporcjonalne wielkie wydatki, są czynnościami, które wymagają pewnego wykształcenia.

We wschodniej części Galicyi, gdzie są włościanie przeważnie grecko-katolickiego obrządku, opłaca obszar dworski kilkadziesiąt razy więcej podatków, jak tych kilku, a czasem kilkunastu mieszkańców, będących w gminie, a należących do rzymsko-katolickiej parafii. Tym więc, którzy mają znaczniejszy udział w podatkach, należy się donośniejsze zastępstwo w dozorze kościelnym.

Otóż, aby tę niesprawiedliwość usunąć, a parafianom należyty udział w dozorze kościelnym w miarę ich obowiązków zapewnić, komisja, dzieląc zapatrywanie Wydziału krajowego,

mniema, że w tych parafiach, gdzie więcej obszarów dworskich do parafii należy, dozór kościelny powinien się składać z sześciu członków, z których obszary dworskie wybierają dwóch, a pełnomocnicy gmin, a względnie miast dwóch członków, z dodatkiem patrona i parocha.

W dawnych obwodach Stanisławowskim, Kołomyjskim, Czortkowskim, Tarnopolskim i Stryjskim, bardzo wiele posiadłości większych zakupionych zostało przez starozakonnych lub należących do obrządku grecko-katolickiego lub do obrządku ormiańskiego, wiele zatem posiadłości większych, na których dawniej ciążył znaczny datek konkurencyjny odpadło tam od parafii — a z tego powodu jest zupełna niemożliwość, ażeby dwóch lub trzech właścicieli większych pozostałych rz. kat. obrządku i kilkuset włościan, którzy najczęściej należą do kategorii zagrodników, ponosili tak nadzwyczajne wydatki i to często w jednym roku, jak budowę kościołów lub budynków parafialnych.

Otóż zdaje się komisji, iż normując najwyższą kwotę do jakiej każdy z parafian mógłby być pociągnięty do konkurencji kościelnej, zapobiegłoby się wszelkiemu przeciążeniu i jego skutkom.

Wszak i państwa i ich rządy często są zmuszone do nadzwyczajnych wydatków, podczas wojen lub przesileń finansowych, lecz w żadnym państwie, żaden rząd nie posuwa się do uprawnienia ściągania podatków w ilości nieograniczonej, a tem bardziej w państwie konstytucyjnem nie może być mowy o tem; a zatem i konkurencja kościelna nie może być uprawnioną do nakładania nieograniczonych podatków na parafian.

Te są główne zmiany, które komisya Wysokiej Izbie przedkłada, a dzielając wreszcie zdanie Wydziału krajowego, wypowiedziane w sprawozdaniu, komisya oświadcza, iż się zgadza z przedłożonym projektem, prócz wytkniętych zmian i takowe Wysokiej Izbie do przyjęcia przedstawia.

Komisya podziela także oświadczenie Wydziału krajowego w sprawozdaniu, że i merytoryczna część ustawy o konkurencji kościelnej, zawarta w §§. 1. do 13. nie dozwoliła ustawie obecnie obowiązującej wywrzeć tego wpływu, jakiego się po niej spodziewano.

Z tego powodu komisya wnosi:

- a) Wysoka Izba upoważnia Wydział krajowy do przedłożenia na następującej sesji projektu do zmiany także merytorycznej części pomienionej ustawy,
- b) uchwali dołączoną tu ustawę.

We Lwowie dnia 17. Października 1881.

Przewodniczący:

Hoppen w. r.

Sprawozdawca:

Golejewski w. r.

U s t a w a

z dnia dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w przedmiocie konkurencyi kościelnej.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Art. I.

Postanowienia §§. 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21. i 22. ustawy z d. 15. sierpnia 1866. l. 28. Dz. ust. i rozp. kraj. dotyczącej pokrycia kosztów stawiania i utrzymania budynków kościelnych i plebańskich w parafiach wyznania katolickiego, tudzież sprawiania przyrządów i sprzętów kościelnych, znoszą się w teraźniejszym ich brzmieniu.

W ich miejsce mają odtąd obowiązywać następujące postanowienia:

Zmiany zrobione przez komisję konkurencyjną kościelną.

1. Paroch dotyczącego kościoła a względnie { jego zastępca w funkcjach kościelnych.

§. 13. Przy każdym kościele istnieć ma dozór kościelny.

Stałymi członkami dozoru kościelnego są:

1. Paroch dotyczącego kościoła.

2. Patron wykonywujący prawo prezentacyi parocha lub jego zastępca wybrany przez patrona z pośród parafian.

Jeżeli jest dwóch patronów wtedy ci kolejno każdy przez lat trzy są stałymi członkami dozoru.

Jeżeli patronów jest więcej jak dwóch, natenczas wybierają z grona swego jednego na członka dozoru na lat trzy.

Jeżeli jest dwóch takich właścicieli, wstępują oba do dozoru kościelnego, jeżeli więcej niż dwóch, wybierają wszyscy z pośród siebie dwóch członków, w każdym z tych przypadków wybierają właściciele z grona parafian dwóch zastępców.

W gminach miejskich posiadających prawo patronatu a niemających obszaru dworskiego, służyć będą Radzie gminnej te same prawa, które służą patronowi z tytułu własności obszaru dworskiego.

Oprócz tych trzech a względnie czterech członków dozoru kościelnego, wchodzi do niej dwaj delegaci wszystkich innych parafian lub ewentualnie dwaj zastępcy wybrani przez pełnomocników gmin w sposób działem VI ustawy gminnej oznaczonym. Ci sami wybierają także w razie gdy albo patron nie wykonuje prawa prezentacji, albo gdy żaden z właścicieli obszaru dworskiego, nie należy do dotyczącego obrządku, brakującego lub brakujących do liczby pięciu członków lub ich zastępców. Jeżeli większość przy pierwszym i drugim głosowaniu nie została osiągnięta, uważani będą za wybranych ci, którzy przy drugim głosowaniu największą otrzymali liczbę głosów. W razie równości głosów rozstrzyga los.

Członkowie dozoru kościelnego wybierają z pośród siebie Przewodniczącego i jego Zastępcę. Pełnią oni swoje obowiązki bezpłatnie.

Zwyczajne posiedzenia mają się odbywać przynajmniej co sześć miesięcy.

Nadzwyczajne posiedzenie zwołuje przewodniczący wtenczas, jeżeli tego uzna potrzebę, a do dni czternastu, jeżeli tego zażąda paroch, patron,

3. Właściciel obszaru dworskiego, jeżeli należy do dotyczącego obrządku, lub jego zastępca przez niego z grona parafian wybrany.

Jeżeli jest kilku takich właścicieli, wybierają z pośród siebie jednego członka i jednego zastępcę na lat sześć.

Prawo głosowania z tytułu patronatu nie pozbawia prawa głosowania z tytułu własności obszaru dworskiego.

Oprócz tych stałych trzech członków dozoru kościelnego, wchodzi do niego dwaj delegaci wszystkich innych parafian i dwaj zastępcy wybrani przez pełnomocników gmin w sposób działem VI. ustawy gminnej oznaczonym. Ci sami wybierają także w razie, że albo patron niewykonuje prawa prezentacji, albo że żaden z właścicieli obszaru dworskiego, nie należy do dotyczącego obrządku, brakującego lub brakujących do liczby pięciu członków i ich zastępców. Jeżeli większość przy pierwszym i drugim głosowaniu nie została osiągnięta, uważani będą za wybranych ci, którzy przy drugim głosowaniu największą otrzymali liczbę głosów. W razie równości głosów rozstrzyga los.

Członkowie dozoru kościelnego wybierają z pośród siebie Przewodniczącego i jego zastępcę. Pełnią oni swoje obowiązki bezpłatnie, tylko połączone z tą czynnością wydatki w gotówce będą im zwrócone.

§. 14. Do ważności uchwał dozoru kościelnego wymaga się obecności Przewodniczącego i trzech głosujących.

§. 15. Dozór kościelny odbywa posiedzenia zwyczajne lub nadzwyczajne.

Zwyczajne posiedzenia mają się odbywać przynajmniej co trzy miesiące.

Nadzwyczajne posiedzenia zwołuje przewodniczący wtenczas, jeżeli tego uzna potrzebę, lub jeżeli tego zażąda paroch, patron, polityczna wła-

polityczna władza powiatowa lub dwóch członków dozoru kościelnego.

Przewodniczący, który ociaga się ze zwołaniem posiedzenia, tudzież członkowie dozoru kościelnego i ich zastępcy, którzy mimo otrzymanego zaproszenia nie przybywają na posiedzenia; a nieusprawiedliwiają swej nieobecności, ulegną grzywnie od 1 zł. do 5 zł.

3. Najdalej do końca września każdego roku sporządza preliminarz dochodu i rozchodu następnego roku i składa go w plebanii do wolnego przeglądu dla wszystkich parafian.

4. Najdalej do końca lutego każdego roku sporządza zamknięcie rachunków za rok ubiegły i składa je w plebanii do wolnego przeglądu dla wszystkich parafian przez dwa miesiące od dnia ogłoszenia.

(Ustęp ten opuszcza się).

5. Przeprowadza uchwalone przez konkurencyę budowy (§. 18.), — przeprowadza mniejsze budowle i naprawy nieprzekraczające rocznie 100 złr. bez dalszego odwołania się, o których zdaje sprawę w najbliższym zamknięciu rachunkowem.

dza powiatowa lub dwóch członków dozoru kościelnego.

Na każde posiedzenie winno być wezwanie doręczone każdemu członkowi lub jego zastępcy, jeżeli członek dla wykazanej słabości lub nieobecności przybyć nie może.

Przewodniczący, który ociaga się ze zwołaniem posiedzenia, i członkowie dozoru kościelnego i ich zastępcy, którzy mimo otrzymanego zaproszenia, nie przybywają na posiedzenie, lub takowe przedwcześnie opuszczają, będą karani przez polityczną władzę powiatową grzywnami od 5 do 25 zł.

§. 16. Dozór kościelny sprawuje następujące czynności:

1. zawiaduje dochodami majątku ściśle kościelnego w granicach §. 2. niniejszej ustawy określonych i bieżącym dochodem kościelnym;

2. czuwa nad utrzymaniem majątku kościelnego, nad utrzymaniem w dobrym stanie przyrządów i sprzętów kościelnych, niemniej budynków kościelnych i plebanalnych i zabezpiecza je nieprzerwanie od ognia.

3. najdalej do końca września każdego roku sporządza i przedkłada Wydziałowi powiatowemu preliminarz dochodu i rozchodu następnego roku, który go ze swojemi uwagami przesyła politycznej władzy powiatowej.

4. Najdalej do końca lutego każdego roku sporządza zamknięcie rachunków za rok ubiegły i wyklada je w swojej kancelaryi do ogólnego przeglądu dla wszystkich parafian przez dwa miesiące od dnia ogłoszenia, iż rachunki te wolno przeglądać w kancelaryi dozoru kościelnego.

Parafianom wolno jeszcze przez miesiąc jeden po upływie tego terminu wnieść swoje zarzuty do politycznej władzy powiatowej.

Skoro ten termin minie, przedłoży dozór kościelny zamknięcie rachunków Wydziałowi powiatowemu, który je ze swojemi uwagami przesyła politycznej władzy powiatowej.

5. Uchwala i przeprowadza budowle nieprzekraczające rocznie 50 zł. bez dalszego odwołania wszakże winien o tem zdać sprawę w najbliższym zamknięciu rachunkowem.

6. W przypadkach uznanej przez siebie potrzeby zebrania w drodze konkurencyi funduszków na przedsiębrać się mające budowle, udaje się przy dołączeniu wykazu majątku kościelnego, rachunków wszelkich dochodów i wydatków aż do ostatniego czasu i wykazu stanu kasy, niemniej planów i kosztorysów, do politycznej władzy powiatowej o wprowadzenie pertraktacyi konkurencyjnej.

§. 17. Polityczna władza powiatowa rozpisce pertraktację konkurencyjną i zavezwie do niej dotyczący ordynaryat i wszystkie do konkurencyi obowiązane strony. Dowody doręczenia należy złożyć przy rozpoczęciu pertraktacyi konkurencyjnej.

Przy rozprawie konkurencyjnej ma głos ordynaryat dotyczący i każda w moc fundacyi umowy lub ustawy do konkurencyi obowiązana strona, a mianowicie: paroch lub jego zastępca w funkcjach kościelnych, patron, lub tychże pełnomocnik, każdy obszar dworski, lub tegoż pełnomocnik, z każdej gminy pełnomocnik, wybrany bezwzględną większością głosów przez parafian tegoż obrządku, prawo wyboru w gminie mających.

Przy rozprawie konkurencyjnej ma głos ordynaryat dotyczący i każda w moc fundacyi, umowy lub ustawy do konkurencyi obowiązana strona a mianowicie: paroch, patron, który może się zastąpić pełnomocnikiem, każdy obszar dworski, z każdej gminy pełnomocnik wybrany bezwzględną większością głosów, przez parafian tegoż obrządku, prawo wyboru w gminie mających.

Każdej z tych stron należy się głos bez względu na to, czyli w danym razie przyczynia się lub nie przyczynia się do pokrycia kosztów.

Do powzięcia uchwały potrzebna jest obecność większej połowy uprawnionych do głosowania i absolutna większość obecnych.

§. 18. Przy pertraktacyi zastanowić się należy nad koniecznością budowy, nad planem i kosztorysem, niemniej nad ilością i sposobem opłaty lub prestacyj uiścić się mających przez konkurentów i ustanowić takowe według możności ze zgodnem porozumieniem się interesowanych.

Żaden parafianin nie może być pociągnięty w przeciągu jednego roku do wyższego datku konkurencyjnego, jak do takiego, który wyrównywa jednej trzeciej części opłacanych na teraz podatków stałych.

Jeżeli nagłość budowy jest uznana, a datki konkurencyjne na nią nie wystarczają, konkurencyja musi inne obmyślić środki dla pokrycia potrzebnych wydatków.

Polityczna władza powiatowa załatwia powzięte przez konkurencyą uchwały z wolnością odwołania się do wyższych władz politycznych i zwraca akta dozorowi kościelnemu, który przeprowadza uchwaloną budowę, przyczem winien

Polityczna władza powiatowa po wysłuchaniu zdania Wydziału powiatowego wydaje załatwienie z wolnością odwołania się do wyższych władz politycznych i odstępuje akta komitetowi budowniczemu, który składa się z parocha, pa-

się ściśle stosować do postanowień prawomocnie powziętych przy rozprawie konkurencyjnej.

trona i z trzech członków przez konkurencyę przy rozprawie konkurencyjnej do uchwalonej budowy wybranych.

§. 19. *Komitet budowniczy obejmuje przeprowadzenie budowy, wybiera przewodniczącego i jego zastępcę, i uchwała bezwzględną większością głosów.*

Co do sposobu przeprowadzenia budowy kosztów i żądania datków w pieniądzech, materiałach lub prestący w naturze i t. d.

Komitet stosować się winien ściśle do prawomocnie powziętych przy rozprawie konkurencyjnej postanowień-

§. 19. Najdalej we dwa miesiące po skończeniu budowy lub restauracyi, winien nadzór kościelny złożyć rachunki i uwiadomić wszystkich do konkurencyi obowiązanych, że takowe na plebanii w przeciągu jednego miesiąca od dnia ogłoszenia, przejrane być mogą, i że ci w tym samym czasie mają prawo do wniesienia swoich zarzutów do politycznej władzy powiatowej.

§. 20. Najdalej we dwa miesiące po skończonej budowie lub restauracyi, a jeżeli one trwają dłużej nad rok, najdalej we dwa miesiące po upływie każdego roku, winien komitet budowniczy złożyć rachunek i o tem uwiadomić wszystkich do konkurencyi obowiązanych z oznajmieniem, iż tenże u miejscowego proboszcza w terminie jednego miesiąca, licząc od dnia ogłoszenia, przejrany być może.

Konkurenci mają prawo wniesienia swoich zarzutów do politycznej władzy powiatowej.

Po upływie powyższego terminu przesła dozór kościelny rachunki politycznej władzy powiatowej.

Po upływie powyższego terminu przesła komitet budowniczy rachunek Wydziałowi powiatowemu, który go ze swojemi uwagami przedłoży politycznej władzy powiatowej.

§. 20.

§. 21. Polityczna władza powiatowa sprawuje następujące czynności:

1. rozstrzyga zażalenia od uchwał dozoru kościelnego.

1. rozstrzyga zażalenia od uchwał dozoru kościelnego i komitetu budowniczego, niemniej spory zachodzące między temi dwoma ciałami.

2. dzierży kontrolę nad wszystkiemi czynnościami dozoru kościelnego, załatwia ułożone przez niego preliminarze i zażalenia przeciw nim wnoszone.

Obowiązana jest przynajmniej raz w trzy lata przekonać się przez delegata o stanie budynków kościelnych i plebańskich, o prowadzeniu spraw przez dozór kościelny i skontrolować akta i kasę.

3. załatwia rachunki dozoru kościelnego i komitetu budowniczego i zarzuty przeciw nim poczynione.

4. przekonuje się, ile razy uzna to za potrzebne, o czynnościach komitetu budowniczego.

5. ma prawo nałożenia na członków dozoru kościelnego i komitetu budowniczego za zaniedbywanie obowiązków kary pieniężne do wysokości

